

เปิดเผย

เฉพาะในวงจำกัด

ไปกรุงเทพ ๙-๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

๑. ผมถึงกรุงเทพเมื่อ ๑๔ น. วันศุกร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ ออกจากกรุงเทพฯ
วันอาทิตย์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ประมาณ ๑๙ น.

เรื่องที่จะเขียนนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "ธุรกิจ" จะไม่กล่าวถึงการพบญาติพี่น้อง
เพื่อนฝูงเป็นเรื่องส่วนตัว และเพื่อความปลอดภัย จะไม่ระบุชื่อคนนอกจาก
จะจำเป็นและเท่าที่ไม่เป็นอันตรายแก่เขา

ตารางเวลา

๒. กำหนดตามเวลาข้างล่างนี้เป็นไปตามนัดหมายกัน หลังจากไปถึงกรุงเทพฯ
แล้ว

ศุกร์ที่ ๙ บ่าย นำข้าวของไปบ้านซอยอารี แล้วไปธนาคารชาติประมาณ
๑๖.๔๕ น. ไปธรรมศาสตร์

เสาร์ที่ ๑๑ เช้า พบเพื่อนฝูงประมาณ ๑๐ คน เรียกว่ากลุ่มที่ ๑

บ่าย ไปตรวจจุดสถานที่ของ Asian Institute of Technology (AIT)
รังสิต

เย็น ชมฟุตบอลสามัคคีระหว่างอาจารย์เศรษฐศาสตร์ มธ. กับ
มก. ที่มหาวิทยาลัยเกษตร

อาทิตย์ที่ ๑๑ เข้าและบ่าย ประชุมสัมมนาบัณฑิตอาสาสมัครทั้ง ๔ รุ่น ที่ มธ.
จันทร์ที่ ๑๒ เข้าและบ่าย ประชุม AIT Executive Committee ที่รังสิต
เย็น มธ. พุดเรื่องเศรษฐศาสตร์กับการพัฒนาประเทศ สำหรับ
นักศึกษาเศรษฐศาสตร์
ค่ำ รับประทานอาหารและคุยกับคณาจารย์และข้าราชการคณะ
เศรษฐศาสตร์ มธ.

อังคารที่ ๑๓ เข้าและบ่าย ประชุม AIT Executive Committee ที่รังสิต
ค่ำ รับประทานอาหารและคุยกับเพื่อนนักเรียนอังกฤษรุ่นเดียว
กัน (เสรีไทย)

พุธที่ ๑๔ เข้า ไปหา ม.ล. เดช สนิทวงศ์ และคุณเล้ง ศรีสมวงศ์
บ่าย พิธีเปิดสถานที่ AIT รังสิต ได้คุยกับคุณแสวง เสนาณรงค์
และได้เข้าเฝ้าฯ ในหลวงและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
ค่ำ รับประทานอาหารและคุยกับเพื่อนร่วมรุ่นอัสสัมชัญ

พฤหัสบดีที่ ๑๕ เข้า ประชุม AIT Board of Trustees ที่รังสิต
๑๑.๓๐ เข้าพบอธิการบดี มธ.
เที่ยง รับประทานอาหารและคุยกับเพื่อนธนาคารแห่งประเทศไทย
๑๖ น. เปิดห้องสมุดในตึกใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์ มธ.
เย็น รับประทานอาหารและคุยกับเสรีไทยที่เป็นข้าราชการใน
ไทย ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

ศุกร์ที่ ๑๖ ๘.๔๕ เข้าพบนายกรัฐมนตรีที่บ้านถนนระนอง ๒
๑๔.๓๐ คุยกับอาจารย์หลายมหาวิทยาลัย กลุ่ม Chicago (กลุ่ม ๒)
บ่ายและเย็น พบอาจารย์จากคณะต่าง ๆ ของ มธ. ทีละคนสอง

คน และแจกรางวัลแข่งขันแบบมีนิตินัน อาจารย์ vs. นัก
ศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มธ.

เสาร์ที่ ๑๗ ๑๐ น. คุยกับบุญชู โรจนเสถียร และ พอล สิริธินัน

๑๑ น. คุยกับเพื่อน ๆ มีนิสิตนักศึกษาด้วย ประมาณ ๓๐ คน
(เรียกว่ากลุ่มที่ ๓)

๑๔ น. พูดเรื่อง “การบูรณะชนบท” ที่หอประชุมใหญ่ มธ. สำหรับ
สาธารณชนและนักศึกษา

๑๕ น. เข้าพบพลเอกประภาส จารุเสถียร ที่บ้านถนนสุขุโขทัย

อาทิตย์ที่ ๑๘ เข้า คุยกับเพื่อนร่วมรุ่น ธ.บ. (กลุ่ม ๔)

เรื่องของธรรมศาสตร์

๓. ขณะนี้ใกล้จะถึงวาระครบกำหนดพิจารณาผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี มธ.
(เดือนมีนาคม) อธิการบดีสัญญา ธรรมศักดิ์ ยืนยันว่า จะไม่รับตำแหน่งต่อ
เพราะสุขภาพไม่ดี (บางคนว่าอาจารย์สัญญาได้ทุลในหลวงแล้ว และมีพระ
บรมราชานุญาตให้ออกได้)

จากเสียงของอาจารย์หลายคนหลายคน ภายในธรรมศาสตร์กำลังอลเวง
ทุกคนมีปัญหายุ่งยาก การดำเนินงานทางวิชาการ ทางบริหาร และการวาง
แผนพัฒนากำลังย่ำเท้า

๔. ได้รับทราบจากอาจารย์หลายหมู่ จากหลายคนว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่
อยากให้ผมเป็นอธิการบดีคนต่อไป รวมทั้งอาจารย์สัญญาก็พูดเช่นนั้น

น่าเสียดายที่อาจารย์หมู่ต่าง ๆ แม้จะมีความเห็นตรงกันในจุดหมาย แต่มี
วิธีการแตกต่างกัน และขัดแย้งกันจนบางคนทะเลาะกันอย่างมาก

อาจารย์สัญญาบอกว่า จะมีการตั้งสภาอาจารย์ในไม่ช้า และสภาอาจารย์ จะเสนอชื่อผู้ที่ควรเป็นอธิการบดีต่อสภามหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยคงจะ ติงกรรมการสรรหาตามระเบียบ เพื่อเสนอชื่อผู้ที่ควรเป็นอธิการบดี และมติ ของสภามหาวิทยาลัยนั้นต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เพราะเป็นเรื่องที่ ต้องโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง โดยนายกรัฐมนตรียรับสนอง

๕. เท่าที่ได้ทราบจากอาจารย์และนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการ ให้ผมเป็นอธิการบดี ไม่ใช่เฉพาะความเห็นของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ เท่านั้น

เมื่อศุกร์ที่ ๑๒ นักศึกษากลุ่มหนึ่งเรียกชื่อว่า กลุ่ม "พลังธรรม" เข้าใจว่า เป็นคณะนิติศาสตร์ จัดการหยั่งเสียงประชามตินักศึกษาว่าใครควรเป็นอธิการ บดี เพราะเหตุใด มีนักศึกษาลงคะแนนเสียงประมาณ ๑,๒๔๐ คน (ในจำนวน นักศึกษาทั้งหมดประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน) ผมได้คะแนน ๘๕๐ อาจารย์สัญญา ๑๓๒ มรว. ตึกฤทธิ ๙๐ คร. อุดล วิเชียรเจริญ ๔๙ ฯลฯ ฯลฯ

๖. นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ต้อนรับผมอย่างชื่นใจ เมื่อผมถึงกรุงเทพฯ ในวันศุกร์ที่ ๙ คร. วิญญู และนักศึกษายังมิได้ทราบกำหนดไปถึง เมื่อผม ไปบ้านซอยอารี ก่อนออกไปธนาคารชาติ ได้โทรศัพท์บอก คร. วิญญู ว่า จะไปหาอีกประมาณ ๑ ชั่วโมง คร. วิญญู จึงได้บอกนักศึกษา ครั้นเมื่อ ผมไปถึงธรรมศาสตร์ มีนักศึกษาคอยต้อนรับอยู่แล้วประมาณ ๑,๐๐๐ คน มี บ้ายโปสเตอร์ต้อนรับอยู่ทั่วไป เขียนเป็นกลอนหลายแห่ง หลายบท เขียน ว่าต้อนรับ "เตี้ย" ก็มี หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเอาไปแปล "เตี้ย" ว่า Papa เติมผมไม่ได้ตั้งใจว่าจะพบนักศึกษาในวันแรก แต่ นักศึกษา ก็ตรุกันเข้าหอ ประชุมใหม่ข้างคณะเศรษฐศาสตร์จนแน่นไปหมด เลยต้องเข้าไปในหอประชุม

นั้น พอเข้าไปนักศึกษาตามมือต้อนรับอยู่นานหลายนาที เลยต้องเล่าเรื่องความเป็นอยู่ที่เคมบริดจ์ให้ฟัง

๗. ในการพูดเมื่อวันศุกร์ที่ ๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ และ วันเสาร์ที่ ๑๗ ทั้ง ๆ ที่เรื่องพูดไม่เกี่ยวกับธรรมศาสตร์ นักศึกษาก็กัยง่้าถามว่า ถ้านักศึกษาจะให้เป็นที่อธิการบดี ผมจะกลับมารับตำแหน่งใหม่ ผมตอบว่า ผมสมัครเป็นที่อธิการบดี และยินดีรับ แต่แม้จะไม่ใช่เป็นที่อธิการบดีก็สมัครเป็นอาจารย์ธรรมศาสตร์อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นที่แห่งอะไรหรือไม่

๘. เมื่อผมพบอธิการบดีสัญญา ท่านถามว่า ถ้านักศึกษาและสภาอาจารย์อยากให้ผมเป็นที่อธิการบดี แล้วสภามหาวิทยาลัยก็เสนอชื่อผมไปยังคณะรัฐมนตรี แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีไม่ตั้งผม จะเกิดอะไรขึ้น ผมตอบว่าคาดไม่ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่หวังว่าจะไม่เกิดเหตุร้ายขึ้น

กับนักศึกษา ผมก็ยืนยันว่า แม้ผมจะไม่ได้เป็นที่อธิการบดี ผมก็ไม่เสียใจ เพราะผมอยากทำงานบูรณะชนบทและพัฒนาการศึกษาในชนบท แม้ไม่ใช่เป็นที่อธิการบดีก็ยินดีมาสอนที่ธรรมศาสตร์ ขอให้นักศึกษาตั้งอยู่ในความสงบ เพราะถ้าไม่ใช่เป็นเรื่องหลักการ แต่เป็นเรื่องส่วนบุคคลแล้ว ก็ไม่ควรมีการประท้วง

๙. เมื่ออธิการบดีสัญญาทราบ ว่า ผมจะเข้าพบนายกรัฐมนตรีในวันศุกร์ที่ ๑๖ ท่านมอบให้ผมไปถามนายกรัฐมนตรีว่า ถ้าสภามหาวิทยาลัยเสนอชื่อผมเป็นที่อธิการบดี นายกรัฐมนตรีจะมีปฏิกิริยาอย่างไร

นายกรัฐมนตรี และ รองนายกรัฐมนตรี

๑๐. เวลาพูดเรื่องส่วนตัว ทั้งนายกรัฐมนตรี และ รองนายกรัฐมนตรี ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง ด้วยอัธยาศัยไมตรี ไม่ผิดกับแต่ก่อน

๑๑. เมื่อผมไปถึงกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ผมได้รับบอกเล่า จากผู้ที่เชื่อถือได้ว่า ผู้ใหญ่คนหนึ่งในกรมตำรวจบอกว่า เฉพาะผม ทางรัฐบาลไม่มีใครข้องใจขอแต่อย่าให้ไปเกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา

๑๒. เมื่อผมเข้าพบนายกรัฐมนตรี ผมได้เรียนถามว่า อาจารย์สัญญาฝากมาถามเรื่องตำแหน่งอธิการบดีกับผม (ดูข้อ ๙) นายกรัฐมนตรีไม่ตอบตรงแต่กลับย้อนถามว่า ทำไมอาจารย์สัญญาจะไม่ใช่อธิการบดีต่อไปแล้ว ท่านอยากให้อาจารย์สัญญาเป็นอธิการบดีต่อไป

ในการพบครั้งนั้น AIT ฝากไปตามนายกรัฐมนตรีว่าถ้า AIT เลือกตั้งคุณถนัด คอมันตร์ เป็นประธานกรรมการบริหาร นายกรัฐมนตรีจะขัดข้องประการใด คุณถนัดก็เห็นว่านโยบายการต่างประเทศของรัฐบาลอย่างรุนแรง ฟังสังเกตุว่าในกรณีนี้ นายกรัฐมนตรีตอบขัดว่าไม่ขัดข้องและเห็นว่าเป็นการสมควร

นายกรัฐมนตรีบอกผมว่า การปฏิวัติครั้งที่แล้วก็ดี หรือครั้งจอมพลสฤษดิ์ก็ดี นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เริ่มเรื่องเอง ไม่ได้ตามใคร

๑๓. พลเอกประภาส จารุเสถียร พูดว่า เท่าที่เรารู้จักกันมาร่วม ๒๐ ปี คุณประภาสกับผมได้ขัดคอกันตลอดมาเสมอ ๆ แต่ไม่เคยคิดทะเลาะวิวาทเป็นส่วนตัว ฉะนั้น ถ้าผมจะติเตียนทั้ทั้งรัฐบาลต่อไปก็เชิญ ขออย่างเดียวอย่าใช้นิสิตนักศึกษามาเป็น "พลัง" เพราะนักศึกษาและนิสิตมีหน้าที่เรียนอย่างเดียว (ดูข้อ ๑๕)

๑๔. เป็นอันว่าโตความสอดคล้องต้องกันจากหลายกระแสว่า ผู้มีอำนาจในรัฐบาลขณะนี้ไม่ต้องการให้ผมเกี่ยวข้องกับ "ยูแห่ย์" นิสิตนักศึกษา ฉะนั้นก็หมายความว่าคงจะไม่เต็มใจให้ผม ได้รับตำแหน่งอธิการบดีธรรมศาสตร์ นำ

คิดต่อไปว่า แม้เป็นอาจารย์สอนหนังสือเฉย ๆ ก็จะมีหลักเลี้ยงต่อการเกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาได้อย่างไร ? และคิดเลยไปถึงว่า แม้ไม่เป็นอาจารย์แต่ไปทำงานอะไรก็ได้ในเมืองไทย ถ้าเผชิญนิสิตนักศึกษาเกิดมีการประท้วงอะไรขึ้น ผมจะฟันข้อสงสัย และข้อกล่าวหาไปได้อย่างไรว่า เป็นผู้ยงส่งเสริมนิสิตนักศึกษา ?

๑๕. ในการเข้าพบพลเอกประภาส ผมได้ถามว่า มีข่าวทางคณะปฏิวัติอ้างว่า ผมได้พูดอะไรเป็นปฏิปักษ์ต่อคณะปฏิวัติ และยุยงนิสิตนักศึกษา และมีผู้ฉ้อเสียในเทพมาเสนอนั้นจริงเท็จประการใด พลเอกประภาสบอกว่า เป็นเสียงผมจริง และว่าผมพูดกับนักเรียนธรรมศาสตร์ที่สถานทูตไทยในลอนดอน ส่วนคุณบุญชู โรจนเสถียร บอกว่า ผมให้สัมภาษณ์แก่นักหนังสือพิมพ์ที่สถานทูตไทยในลอนดอน ถ้อยคำที่อ้างว่าผมพูดก็แตกต่างกันระหว่างคุณประภาส กับคุณบุญชู ผมได้ปฏิเสธด้วยความมั่นใจว่า ทั้งถ้อยคำที่คุณบุญชู และคุณประภาสอ้างนั้นไม่ใช่ถ้อยคำของผมแน่นอนและไม่เคยพูดกับนักเรียนธรรมศาสตร์หรือนักหนังสือพิมพ์ที่สถานทูตไทยในกรุงลอนดอน เพื่อให้เป็นที่ขาวกระจ่าง ขอให้มาเปิดเทปที่อ้างนั้นต่อหน้าผม ขออย่างเดียวว่าให้เอาเจ้าของเทปที่อ้างว่าฉ้อเสียผมนั้น มาประจันหน้ากันตอนเปิดเทป จะได้ยุติธรรม พลเอกประภาสบอกว่า เวลานี้ศัตรูฝ่ายแดงต้องการทำลายสามัคคีระหว่างคนไทย อาจจะเป็นฝ่ายแดงทำเรื่องเทปนี้ขึ้นก็เป็นได้

๑๖. อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดกันในวงใน ก็ได้ความว่า ผู้มีอำนาจในรัฐบาลกลavnิสิตนักศึกษาจะถูกผมยุและเอาใช้เป็นพลัง แต่ในวงนอกไม่ได้พูดกันแบบนี้ เพราะถ้าพูดกันอย่างนี้ก็เท่ากับยั่วโมโหนิสิตนักศึกษา ชาวที่เขาลือกันและต้องการให้ลือกันก็คือว่า ผมเป็นหุ่นให้อาจารย์ปริศิ พนมยงค์

เชิด ถ้าได้เป็นอธิการบดีธรรมศาสตร์เมื่อใด ก็สนใจอาจารย์ปรีดี เพราะ
อาจารย์ปรีดีจะได้กลับมามีอำนาจในธรรมศาสตร์อีก

ในหลวงและสมเด็จพระเจ้า ฯ

๑๗. ในวันพิธีเปิดสถานที่ AIT รั้วสิต ในฐานะประธานกรรมการ ผมมี
หน้าที่เบิกตัวอธิการบดีใหม่ และบรรดาศาสน์ตีพร้อมด้วยภรรยาเข้าเฝ้า ครั้น
แล้วในหลวงได้ประทับ รับสั่งกับผมอยู่ครู่หนึ่ง ต่อมา สมเด็จพระเจ้า ฯ ก็ได้มีกระแส
รับสั่งกับผมอีกครู่ใหญ่ หนังสือพิมพ์มีช่างภาพไปมาก ต่างก็ได้ถ่ายรูปตอนนั้น
ไปเป็นอันมาก ข่าวลือที่ว่าในหลวงกับสมเด็จพระเจ้า ฯ กริ้วผม (เป็นเรื่องอะไรก็ตาม)
ควรจะยุติได้แล้ว เพราะทรงโปรดซักถามเรื่องต่างๆ ทั้งส่วนตัวและการงาน
ทั้งสองพระองค์ โดยต่างวาระกัน ทั้งสองพระองค์ได้รับสั่งถามว่า เมื่อใดจะ
กลับมาทำงานเมืองไทย ซึ่งเป็นคำถามที่จอมพลถนอม และพลเอกประภาส
ไม่ได้คิดจะถามทั้งสองคน

เคมบริดจ์

กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖